

**Справа «Юйлер проти Туреччини»
(Yöyler v. Turkey)
26973/95**

У рішенні, ухваленому 24 липня 2003 року у справі «Юйлер проти Туреччини», Суд постановив, що:

- мало місце порушення ст. 3 Конвенції; мало місце порушення ст. 8 Конвенції; мало місце порушення ст. 1 Першого протоколу до Конвенції;
- мало місце порушення ст. 13 Конвенції; не було порушення ст. 14 Конвенції у поєднанні зі ст. 3, 6, 8 і 13 Конвенції чи у поєднанні зі ст. 1 Першого протоколу до Конвенції;
- не було порушення ст. 18 Конвенції; не було необхідності вирішувати питання стосовно можливого порушення ч. 1 ст. 6 Конвенції.

Відповідно до ст. 41 Конвенції, Суд призначив сплатити заявнику 25 000 євро як компенсацію моральної шкоди й 14 500 євро у відшкодування судових витрат.

Обставини справи

Заявник, п. Селалеттін Юйлер, є громадянином Туреччини, народився 1941 року і проживає у Стамбулі. Раніше він мешкав у с. Дірімп. З 1966 по 1994 рік заявник був релігійним наставником у згаданому селищі. В той час п. Юйлера кілька разів заарештовували внаслідок його тісної співпраці з багатьма політичними організаціями, місцевим лідером котрих він ставав. Через постійні погрози заявник змушений був покинути рідне селище ще до того, як відповідні події, що є предметом скарги, мали місце. У своїй заяві до Суду заявник стверджував, що військовослужбовці Служби безпеки Туреччини зруйнували його будинок й інші споруди, а також житла ще шести інших його соратників.

Сторони у Суді виклали різні версії подій, що нібито мали місце. За словами п. Юйлера, у 1994 році три жінки, що мешкали в с. Дірімп і були близькими родичками заявника, вирішили вступити у Партію трудящих Курдистану (надалі – ПТК). Керівник місцевого відділу жандармерії наказав знайти і доставити тих жінок до відділу і погрожував спалити ціле селище, якщо його наказ не буде виконано. Саме в той час заявник зі своєю сім'єю і згадані жінки зі своїми сім'ями вдалися до втечі. У відповідь військові спалили його будинок. Це трапилось 18 вересня 1994 року.

За твердженням Уряду, п. Юйлер разом з дружиною й дітьми залишив селище з власної доброї волі. Жандарми не були в с. Дірімп тієї ночі, коли нібито сталася пожежа. А сам інцидент, за версією Уряду, міг мати місце внаслідок приватної суперечки. Відтак Уряд доводив, що держава не повинна відповідати за описані заявником події.

23 вересня 1994 року п. Юйлер звернувся до окружного прокурора із заявою про порушення кримінальної справи за фактами, що мали місце у ніч на 18 вересня 1994 року. 8 листопада 1994 року прокурор відправив до районної жандармерії листа, у якому вимагав надіслати йому звіт із викладом подій, що нібито мали місце за словами заявника. 2 березня 1995 року відповідний центральний районний відділ жандармерії надіслав прокурору протоколи допиту очевидців подій. У травні й у листопаді 1995 року керівник місцевої жандармерії зібрав нові свідчення. З того часу, а саме з листопада 1995 року, жодні інші слідчі заходи не вчинялися.

Зміст рішення Суду

П. Юйлер стверджував, що той факт, що 18 вересня 1994 року військовослужбовці Служби безпеки зруйнували його будинок і прилеглі споруди становить порушення ст. ст. 3, 6, 8, 13, 14, 18 Конвенції і ст. 1 Першого протоколу до Конвенції.

Суд визнав, що заявник спростував розумні сумніви Суду стосовно того, що військовослужбовці Служби безпеки навмисне спалили будинок та частину інших господарських-будівель, котрі належали заявнику, змусивши його разом зі своєю сім'єю

покинути селище. Суд зазначив, що житло заявника було спалено на очах у членів його сім'ї. Зруйнування житла позбавило заявника та його сім'ю будь-якого пристанища й матеріальної опори, через що п. Юйлер разом з дружиною і дітьми змушений був покинути свій дім, своїх близьких та друзів. Навіть якщо припустити, що причиною таких дій властей щодо п. Юйлера був намір покарати заявника та його родину за їхні можливі зв'язки з ПТК, цей мотив дій влади в жодному разі не був би виправданням такого грубого поводження. Суд дійшов висновку, що зруйнування будинку і прилеглих будівель заявника й психічний стрес, що його зазнала сім'я п. Юйлера у зв'язку з цим, вочевидь викликали у заявника та його родини страждання того ступеня тяжкості, котрий дозволяє кваліфікувати дії військових як нелюдське поводження у розумінні ст. 3 Конвенції.

У Суду не виникло сумнівів стосовно того, що дії властей, на які скаржився заявник, були тяжким і невинуватим втручанням у право заявника на повагу до його приватного життя, сімейного життя і житла, а також у право на мирне володіння своїм майном.

Суд зазначив, що слідство у справі заявника проводилося з допущенням неприпустимих порушень і зволікань. Зокрема Суд розглянув як докази ті заяви, в яких були відображені свідчення сусідів заявника, котрі стверджували, що військові просили їх підписувати або чисті бланки паперу, або попередньо заповнені бланки, які не були прочитані їм потім. Працівники прокуратури, котрі займалися справою, жодного разу не спробували допитати відповідних військових, незважаючи на те, що у своїх скаргах і клопотаннях заявник чітко вказував імена осіб, які взяли безпосередню участь у підпалі. Натомість працівники прокуратури виїжджали на місце події протягом щонайменше двох років і трьох місяців. Згодом контроль за ходом розслідування було передано адміністративній раді. Зважаючи на висновки Суду в попередніх справах, цей орган не може розглядатись як незалежний. Крім того, були окремі докази того, що залучення до розслідування інших військових призвело до приховування певних фактів.

Суд вказав, що органи влади виявилися неспроможними провести ретельне й ефективне розслідування у відповідь на скарги заявника, а також визнав, що у заявника не було доступу до будь-яких інших засобів захисту, включаючи можливість отримання компенсації заподіяної йому шкоди.

Суд дійшов висновку, що покликання заявника на порушення ст. 14 Конвенції, взятої у поєднанні зі ст. ст. 3, 6, 8, 13, 18 Конвенції чи разом зі ст. 1 Першого протоколу до Конвенції, були необґрунтованими.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України О. О. Бекетовим, Р. М. Москалем, Н. П. Ничай, М. Ю. Пришляк, Т. І. Пашуком, М. Б. Рісним, А.-М. Я. Хом'як.